

คุณค่าของพระรัตนตรัย ตอนที่ ๑

คุณค่าของพระรัตนตรัย ตอนที่ ๑

ปาฐกถาธรรม

โดย พระเทพญาณมงคล (เสริมชัย ชยมงฺคโล)

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันอาทิตย์ที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๔๐

- เพราะเหตุไรเล่า ผู้มีปัญญาทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ที่ได้ศึกษาและปฏิบัติพระสัทธรรมดีแล้ว จึงได้นับถือพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง พระพุทธศาสนามีความสำคัญอย่างไร?
- การศึกษาและปฏิบัติธรรม ในพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้านี้ จึงเป็นวิทยาศาสตร์แท้ *(Pure Science)* และเป็นวิทยาศาสตร์ทางธรรมชาติ *(Natural Science)* โดยแท้
- เราเคราะห์ดีที่สุดที่นานมาแล้ว เราได้ตกไปอยู่ในพระพุทธศาสนา จึงได้เป็นมนุษย์ขั้นสูงที่สุดที่มนุษย์จะเป็นได้ในทางธรรม

คุณค่าของพระรัตนตรัย ตอนที่ ๑

เจริญพร ญาติโยมสาธุชนผู้ฟังทุกท่าน

วันนี้อาตมภาพก็ได้มาพบกับท่านผู้ฟังอีกเช่นเคย ในรายการปาฐกถาธรรม ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยนี้ วันนี้อาตมภาพจะได้กล่าวถึงคุณค่าของพระรัตนตรัย แต่ก่อนที่จะได้อธิบายขยายความต่อไปนั้น อาตมภาพใคร่ขออัญเชิญพระราชปณิธานของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ผู้ทรงกอบกู้ชาติไทยมาคู่กับ สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีปรากฏจารึกในศาลพระเจ้าตากสินมหาราช วัดอรุณราชวราราม ก่อน ดังต่อไปนี้

“อันตัวพ่อ	ชื่อว่า	พระยาตาก
ทนทุกข์ยาก	กู้ชาติ	พระศาสนา

ถวายแผ่นดิน	ให้เป็น	พุทธบูชา
แด่พระศาสนา	สมณะ	พระพุทธโคดม
ให้ยืนยง	คงถ้วน	ห้าพันปี
สมณะพราหมณ์ชี	ปฏิบัติ	ให้พอสม
เจริญสมถะ	วิปัสสนา	พ่อชื่นชม
ถวายบังคม	รอยบาท	พระศาสดา
คิดถึงพ่อ	พ่ออยู่	คู่กับเจ้า
ชาติของเรา	คงอยู่	คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา	อยู่ยง	คู่องค์กษัตรา
พระศาสดา	ฝากไว้	ให้คู่กัน

สาธุชนทั้งหลาย พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยของเรา มาช้านานตั้งแต่โบราณกาล จนตราบเท่าถึงทุกวันนี้ ด้วยว่า คนไทยกว่า ๙๕ % นับตั้งแต่พระมหากษัตราธิราชเจ้าลงมาถึงไพร่ฟ้าประชาชน ต่างนับถือพระพุทธศาสนาทั้งนั้น และบัณฑิตผู้มีปัญญาจะเป็นชาวไทย หรือชาวต่างประเทศก็ตาม ผู้ได้ศึกษาปฏิบัติธรรม และเห็นแจ้งตามพระสัทธรรมที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ดีแล้ว ก็จะไม่ละพระพุทธศาสนาไปอื่นเลย มีแต่จะยิ่งศรัทธามั่นคงในพระรัตนตรัย ไม่มีคลอนแคลนไปได้ ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ตรัสแก่ฟอลคอน ราชทูตพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ที่รับสั่งมากับราชทูต ชักชวนให้พระองค์เข้ารีต ปรากฏในประชุมพงศาวดาร เล่ม ๑๖, องค์การค้าคุรุสภา, พ.ศ.๒๕๐๗ หน้า ๒๓-๒๔ ว่า

"พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ จะให้เราเข้ารีตดังนั้นหรือ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะในราชวงศ์ของเราก็ได้นับถือพระพุทธศาสนามาช้านานแล้ว จะให้เราเปลี่ยนศาสนาอย่างนี้เป็นการยากอยู่ และถ้าพระเจ้าผู้สร้างฟ้าสร้างดินจะต้องการให้คนทั่วโลกได้นับถือศาสนาอันเดียวกันแล้ว พระเจ้ามิจัดการให้เป็นเช่นนั้นเสียแล้วหรือ ?"

เพราะเหตุไรเล่า ผู้มีปัญญาทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ที่ได้ศึกษาและปฏิบัติพระสัทธรรมดีแล้ว จึงได้นับถือพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง พระพุทธศาสนามีความสำคัญอย่างไร ?

วันนี้อาตมภาพจะขอชี้แจงทบทวน ข้อดีพิเศษอันเป็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา พอเป็นเครื่องประดับสติปัญญาและเสริมสร้างศรัทธาปสาทะ ในการศึกษาและปฏิบัติพระสัทธรรมให้ยิ่งขึ้นไปอีก เพื่อประโยชน์สุขของตนและเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น ดังต่อไปนี้

พระสัทธรรม คำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น เป็นสัจจธรรมที่ถูกต้องจริงแท้และเป็นหลักธรรมที่ประเสริฐที่พระพุทธองค์ได้ตรัสรู้ คือได้ทรงเห็นแจ้งรู้แจ้งด้วยพระองค์เอง

แล้วจึงตรัสสั่งสอนผู้อื่น เพราะเหตุนั้นพระสัจจธรรมอันประเสริฐสูงสุด ๔ ประการ ที่พระองค์ได้ตรัสรู้ในคืนวันเพ็ญเดือนวิสาขะ เมื่อ ๒๕๘๕ ปีที่ผ่านมานี้ จึงชื่อว่าพระอริยสัจ ๔ อัน มี ทุกข์อริยสัจ ๑ คือ สัจจธรรมอย่างประเสริฐในเรื่องของทุกข์ สมุทัยอริยสัจ ๑ คือ สัจจธรรมอย่างประเสริฐในเหตุให้เกิดความทุกข์ นิโรธอริยสัจ ๑ คือ สัจจธรรมอย่างประเสริฐในสภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับ โดยความบรรลุมรรคผลนิพพาน และ มรรคอริยสัจ ๑ คือ สัจจธรรมอันประเสริฐในทางปฏิบัติให้ถึงมรรค ผล นิพพาน ได้ถึงความสิ้นทุกข์ และถึงความสันติสุขอันยั่งยืน เป็นบรมสุขอย่างถาวร

พระพุทธศาสนามีความสำคัญยิ่ง ประการแรก ก็เพราะพระสัทธรรมเป็นสัจจธรรมที่ถูกต้องจริงแท้ คือเป็น พระสัจจธรรมที่พระพุทธองค์ได้ตรัสรู้ด้วยพระปัญญาอันยิ่งเอง คือทรงเห็นแจ้งและทรงรู้แจ้งด้วยพระองค์เอง แล้วได้ตรัสสั่งสอนผู้อื่นนั้น ล้วนแต่เป็นความจริงแท้ทั้งสิ้น เมื่อผู้ใดศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมที่พระพุทธองค์ได้ตรัสสั่งสอนไว้ดีแล้ว ย่อมเห็นผลด้วยตนเอง เป็น สนฺทิฏฺฐิโก คือ เป็นพระสัทธรรมที่พิสูจน์ได้ด้วยตนเอง ว่าเป็นจริงแท้ ตามที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ดีแล้วนั่นแหละ พระพุทธศาสนาจึงมิใช่ลัทธิศาสนาที่สอนให้คนหลงเชื่ออย่างงมงาย แต่เป็นศาสนาที่สอนให้ผู้มีปัญญาได้ศึกษาให้เข้าใจและปฏิบัติให้เห็นผล เป็นข้อพิสูจน์ได้ด้วยตนเอง คือ ให้ได้ข้อมูลพระสัจจธรรมนี้ จริงตามที่พระพุทธองค์ได้ปฏิบัติและได้ทรงเห็นแจ้ง รู้แจ้ง ด้วยพระองค์เองแล้ว จึงได้นำมาแนะนำสั่งสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติ เพื่อให้เห็นแจ้งรู้แจ้งได้ด้วยตนเอง ตามรอยบาทพระพุทธองค์

การศึกษาและปฏิบัติธรรมในพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้านี้ จึงเป็นวิทยาศาสตร์แท้ (Pure Science) และเป็นวิทยาศาสตร์ทางธรรมชาติ (Natural Science) โดยแท้ การศึกษาค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ ที่เรียกว่าการวิจัย (Research) ในยุคปัจจุบันนี้เป็นเช่นไร การศึกษาค้นคว้าในทางพระพุทธศาสนาก็เป็นเช่นนั้น และสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรานี้นี่แหละ ได้ทรงปฏิบัติมาก่อนแล้ว จนได้ตรัสรู้คือทรงเห็นแจ้ง รู้แจ้ง พระอริยสัจจธรรมอันเป็นกฎเกณฑ์ที่แท้จริงของธรรมชาติด้วยพระองค์เอง เมื่อคืนวันเพ็ญเดือนวิสาขะ เมื่อ ๒๕๘๕ ปีมาแล้ว แต่นักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ก็เพิ่งจะได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของทางธรรมชาติตามหลักวิทยาศาสตร์ เมื่อไม่กี่ร้อยปีมานี้เท่านั้นเอง

ที่ว่าสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้เคยศึกษาค้นคว้าพระอริยสัจจธรรม อันเป็นกฎเกณฑ์ของธรรมชาติที่แท้จริง โดยวิธีการศึกษาวิจัยตามหลักวิทยาศาสตร์นั้น คืออย่างไร ? ก็จะขออธิบายวิธีการศึกษาค้นคว้าตามทางวิทยาศาสตร์ในยุคปัจจุบันนี้ โดยย่อ พอเป็นพื้นฐานทำความเข้าใจเรื่องนี้ก่อน ว่าการวิจัย คือการศึกษาค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์แท้นั้น เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบ (Systematic Study) ให้ได้ข้อมูล

อันเป็นความจริงทางธรรมชาติที่ต้องการทราบ โดยกระบวนการ (Processes) จัดเก็บหรือรวบรวมข้อมูล ที่ถูกต้องตามความเป็นจริง (Fact Findings) ๑ ที่เชื่อถือได้ (Reliable Data) ๑ และที่สมบูรณ์ (Perfect Data) ๑ แล้วนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์ (Analysis of Data) คือแยกแยะหาเหตุผล ให้ถูกต้องตรงประเด็น (Valid) เพื่อให้ได้ผลสรุปเรื่องที่ทำการศึกษาค้นคว้านั้น วางเป็นหลัก (Generalization) หรือตั้งเป็นทฤษฎี (Theory Formation) ขึ้น แล้วก็ใช้ทฤษฎีนี้แหละพิสูจน์ความจริงต่อๆ ไปได้อีก ดังตัวอย่างเช่น

เมื่อเราค้นคว้าและได้ข้อมูลตามที่เป็นจริง ที่เชื่อถือได้ และที่สมบูรณ์พอ จากบุคคลกลุ่มตัวอย่างที่ตายลงเป็นประจำ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงสรุปและวางเป็นหลักทั่วไป หรือตั้งเป็นทฤษฎีขึ้นว่า "ทุกคนต้องตาย" ดังนี้ วิธีการศึกษาค้นคว้า เพื่อพิสูจน์ความจริง โดยการพิจารณาข้อมูลจากส่วนย่อย มาตั้งเป็นหลักทั่วไปหรือตั้งเป็นทฤษฎี สำหรับประชากรส่วนรวมทั้งหมด อย่างนี้ ชื่อว่า Inductive Method เมื่อวางเป็นหลักทั่วไปหรือตั้งเป็นทฤษฎีขึ้นดังนี้แล้ว ก็พิสูจน์ความจริงโดยการพิจารณาจากหลักทั่วไป หรือทฤษฎีนี้ ไปหากลุ่มบุคคลหรือรายบุคคล อันเป็นส่วนย่อยได้อีกต่อไป เช่น พิสูจน์ความจริงได้อีกต่อไปว่า แม้บุคคลที่ยังไม่ตายในปัจจุบัน ต่อไปในกาลข้างหน้าก็จะต้องตายไปด้วยกันทั้งนั้น ไม่ช้าก็เร็ว วิธีการศึกษาค้นคว้าเพื่อพิสูจน์ความจริง โดยการพิจารณาจากหลักทั่วไป หรือทฤษฎีที่ได้ตั้งไว้แล้วนี้ ไปหาส่วนย่อย เช่นนี้ ชื่อว่า Deductive Method

นี้คือวิธีการศึกษาค้นคว้าหาความจริงของธรรมชาติ อย่างมีระบบ ที่ชื่อว่าการศึกษาวิจัย (Research Study) โดยทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method)

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา ก็ได้ทรงบำเพ็ญสมณธรรม คือ ปฏิบัติธรรมเพื่อพิสูจน์ความจริงของธรรมชาติ คือ เหตุผลของการเวียนว่ายตายเกิด แล้วก็แก่ เจ็บ ตาย ต่อๆ ไป อันเป็นทุกข์ และเหตุผลของความไม่แก่ ไม่เจ็บ และไม่ตาย คือ อมตธรรม อันเป็นสุข โดยวิธีการอย่างที่เรียกว่า "วิธีการทางวิทยาศาสตร์" อย่างนี้ มาตั้งแต่ยังทรงเป็นพระมหาโพธิสัตว์ จนถึงได้ตรัสรู้ คือได้ทรงเห็นแจ้ง และรู้แจ้งพระอริยสัจ ๔ อัน เป็นกฎเกณฑ์ที่แท้จริงของธรรมชาติด้วยพระองค์เอง และได้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ได้ทรงรู้แจ้งโลกหมด ทั้งมารโลก มนุษยโลก เทวโลก พรหมโลก ตลอดหมดทั่วทั้งจักรวาล เป็นอันมาก ถึงพระนิพพานอันพ้นโลก ในคืนวันเพ็ญเดือนวิสาขะ ตรงกับวันพุธ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ เมื่อ ๒๕๘๕ ปีที่แล้วมานี้

พระพุทธองค์ได้ทรงบำเพ็ญสมณธรรม คือ ปฏิบัติธรรมโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์อย่างไร ?

อาตมภาพจะขอยกตัวอย่าง อาการตรัสรู้ของพระมหาโพธิสัตว์เจ้า (มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ พระไตรปิฎกบาลี ฉบับสยามรัฐ เล่มที่ ๑๓ ข้อ ๕๐๖-๕๐๘ หน้า ๔๖๐-๔๖๑) แต่พอสังเขป เฉพาะในคืนวันที่ตรัสรู้นั้นแหละ ว่า ในวันเพ็ญเดือนวิสาขะนั้น เมื่อพระมหาโพธิสัตว์เจ้าของเรา ได้รับข้าวมธุปายาสจากนางสุชาดา นำมาถวายและได้เสวยจนหมด ทำให้พระวรกายมีกำลังแล้ว ครั้นตกเวลาเย็น ได้ประทับนั่งคู้บัลลังก์คือประทับนั่งขัดสมาธิ ทรงผินพระพักตร์ไปทางด้านบูรพาทิศ

ในยามต้นแห่งราตรี ได้ทรงเจริญฌานสมาบัติ ถึงจตุตถฌาน คือรูปฌานที่ ๔ ให้พระทัยผ่องใสจากกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา ควรแก่งานแล้ว จึงน้อมไปเพื่อ "ปุพเพนิวาสานุสติญาณ" คือญาณระลึกชาติได้ นับกัปป์นับกัลป์ไม่ถ้วน ได้ทรงเห็นแจ้ง รู้แจ้ง ความเป็นไปในอดีตของพระองค์เอง และได้ทรงเห็นการเวียนว่ายตายเกิดของสัตว์โลกทั้งหลาย ไปสู่สุคติภพ คือ ภพภูมิที่ดี ที่มีความสุขความเจริญ ได้แก่ ไปเกิดเป็นมนุษย์บ้าง เป็นเทพยดาบ้าง เป็นรูปพรหมบ้าง อรูปพรหมบ้าง และไปสู่ทุคติภพ คือ ภพภูมิที่ไม่ดี ที่ลำบาก ที่มีความทุกข์ เดือดร้อน เช่น ไปเกิดเป็นเปรตบ้าง เป็นสัตว์นรก เป็นอสุรกายบ้าง เป็นสัตว์เดรัจฉานบ้าง ทรงเห็นสัตว์โลกทั้งหลายต่างเวียนว่ายตายเกิด แล้วก็แก่ เจ็บ และตาย วนเวียนอยู่อย่างนี้นับภพนับชาตินับกัปป์นับกัลป์ไม่ถ้วน เป็นทุกข์ นี้เป็นวิชชาที่ ๑ อันเป็นความสามารถพิเศษ ที่ให้เห็นแจ้ง รู้แจ้ง ความเป็นไปในอดีตทั้งของพระองค์เองและทั้งของสัตว์โลกอื่น นับไม่ถ้วน ที่พระองค์ได้ทรงบรรลุแล้ว ในยามต้นแห่งราตรี นับเป็นการเห็นสัจจธรรมข้อที่ ๑ คือ ทุกขอริยสัจ แล้วจึงทรงสลดพระทัยและได้ทรงดำริว่า "อะไรหนอเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้สัตว์โลกทั้งหลายต้องเวียนว่ายตายเกิด อยู่ในสังสารจักรไม่มีที่สิ้นสุดอยู่อย่างนี้"

ครั้นถึงยามกลางแห่งราตรี จึงได้ทรงเจริญฌานสมาบัติถึงจตุตถฌาน เพื่อให้พระทัยผ่องใสจากกิเลสนิวรณ์ อ่อนโยนควรแก่งาน อีกครั้งหนึ่ง แล้วทรงน้อมพระทัยไปเพื่อ "จุตูปปาตญาณ" อันเป็นวิชชาที่ ๒ ด้วยทิพยจักษุ และทิพยโสตอันบริสุทธิ์ล่วงจักษุมนุษย์ จึงได้ทรงเห็นแจ้งรู้แจ้งว่า "สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม" คือ สัตว์โลกจะไปสู่สุคติหรือทุคติ ที่จะเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ก็เพราะกรรมดีหรือกรรมชั่วที่ตนเองได้กระทำไว้ให้ผล กล่าวคือ เมื่อสัตว์โลกใดทำกรรมดีอย่างนี้ๆ ย่อมได้รับผลเป็นวิบากจากกรรมดี เป็นความสุขความเจริญอย่างนี้ๆ และกรรมดีนั้นยังเป็นชนกกรรมนำให้ไปเกิดในสุคติภพ ตามส่วนแห่งกรรมดีหรือบุญกุศลที่ตนได้ประพฤติปฏิบัติมาเมื่อก่อนตาย ส่วนสัตว์โลกใด เมื่อทำกรรมชั่วอย่างนั้นๆ ย่อมได้รับผลเป็นวิบากจากกรรมชั่วนั้นๆ เป็นความทุกข์เดือดร้อนอย่างนั้นๆ แล้วกรรมชั่วนั้นยังเป็นชนกกรรมนำให้เป็นเกิดในทุคติภพ ตามส่วนแห่งกรรมชั่วหรือบาปอกุศลที่ตนได้ประพฤติปฏิบัติเมื่อก่อนตายนั้นเอง เมื่อสัตว์โลกกระทำกรรมดีบ้าง ทำกรรมชั่วบ้าง ในแต่ละช่วงชีวิต กรรมดีและกรรมชั่วนั้นก็

จะถูกสะสมไว้ในจิตสันดาน คอยติดตามให้ผลตามหน้าที่และกาลเวลาที่เหมาะสม ต่อๆ ไป หมุนเวียนให้ผลต่อๆ กันไป ไม่รู้จักจบสิ้น และต้องเวียนว่ายตายเกิดในสุคติภพบ้าง แต่ไม่ยั่งยืน และในทุคติภพบ้าง ไปตามกรรมที่คอยติดตามให้ผลแล้วก็แก่ เจ็บ และตาย ต่อๆ ไป อยู่อย่างนี้ นับภพนับชาติไม่ถ้วน จึงเป็นทุกข์ และไม่มีใครหรือผู้ทรงอำนาจเบื้องบนใดทั่วทั้งจักรวาลนี้ ที่จะช่วยให้ใครรอดพ้นจากความทุกข์เช่นนี้ และให้ถึงซึ่งความสุขอันถาวรที่แท้จริง ตามที่สัตว์โลกทั้งหลายปรารถนาได้เลย พระมหาบุรุษจึงได้ทรงสรุปข้อมูลอันเป็นสัจจธรรมที่พระองค์ได้ทรงเห็นแจ้งรู้แจ้ง กฎเกณฑ์ของธรรมชาติตามที่เป็นจริงแล้วนี้ ด้วยพระปัญญาอันยิ่งของพระองค์เอง ว่า กมฺมุนา วตฺตตี โลโก "สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม" แล้วจึงได้ตรัสไว้ มีปรากฏในสังยุตตนิกาย สคาถวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๕ หน้า ๓๓๓ ว่า

ยาทิสํ วปเต พีชํ ตาทิสํ ลภเต ผลํ

กลฺยาณการี กลฺยาณํ ปาปการี จ ปาปกํ.

บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว.

และได้ตรัสสอนว่า

อตฺตา หิ อตฺตาโน นาโถ โก หิ นาโถ ปโร สิยา.

ตนนั่นแหละ เป็นที่พึ่งของตน คนอื่น ใคร่เล่าจะเป็นที่พึ่งได้.

ซึ่งเป็นพระสัทธรรมคำสั่งสอนที่ตรงตามความเป็นจริงและตรงเป้าที่สุด เพราะบุคคลจะดีหรือชั่ว จะสุขหรือทุกข์ ก็เพราะกรรมดีกรรมชั่วที่ตนได้กระทำไว้แล้วนั่นแหละ การที่บุคคลหรือสัตว์เมื่อตายลงแล้ว จะไปเกิดในภพภูมิที่ดี จะได้เสวยความสุข ความเจริญ หรือจะไปเกิดในภพภูมิที่ไม่ดี จะได้รับความทุกข์ เดือดร้อน ก็เพราะกรรมดีหรือกรรมชั่วที่ตนทำไว้ให้ผลเป็นชนกกรรมนำให้ไปเกิด และให้ได้รับผลเป็นวิบากจากกรรมดีหรือกรรมชั่วเอง สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงเห็นความเป็นไปของสัตว์โลกหมดทั่วทั้งจักรวาล นับตั้งแต่พรหมโลก เทวโลก มนุษยโลก มารโลก จนถึงโลกของเปรต สัตว์นรก อสุรกาย และสัตว์เดรัจฉาน ทั้งหมดแล้ว จึงได้ตรัส (ขุ.สุ. ๒๕/๔๕๗) ว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม และได้ทรงสั่งสอนให้พึ่งตนเอง ไม่ต้องพึ่งผู้อื่น

เมื่อได้ทรงเห็นความเป็นไปของสัตว์โลกตามที่เป็นจริง ว่า สัตว์โลกเป็นไปตามกรรมเช่นนั้น จึงได้ทรงดำริต่อไปว่า "อะไรหนอ เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้สัตว์โลกทั้งหลายหลงกระทำความผิด กระทำความชั่วหรือบาปอกุศล ให้ต้องได้รับความทุกข์เดือดร้อน ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต แม้ได้กระทำคุณความดีและได้รับผลจากกรรมดีบ้าง แต่ก็ไม่ยั่งยืน ยังคงต้องรับผลจากทั้งกรรมดีและทั้งกรรมชั่ว เป็นความสุขบ้าง ทุกข์บ้าง หมุนเวียน

เปลี่ยนไปตามกรรม และต้องเกิด แก่ เจ็บ และตาย เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารจักรต่อๆ ไป ไม่มีที่สิ้นสุดอยู่อย่างนี้ ?”

ครั้นถึงยามปลายแห่งราตรี พระมหาโพธิสัตว์เจ้า ก็ทรงได้เจริญฌานสมาบัติถึงจตุตถฌาน ให้พระทัยผ่องใส ควรแก่งานอีกครั้งหนึ่ง แล้วทรงพิจารณาปฏิจจสมุปบาทธรรม คือ พิจารณาเห็นแจ้ง รู้แจ้ง เหตุในเหตุ ถึงต้นๆ เหตุปัจจัยให้เกิดทุกข์ รวม ๑๒ ข้อด้วยกัน แต่ ณ ที่นี้ จะขอยกตัวอย่างมาแสดงแต่เพียงสังเขป พอเป็นเครื่องประดับสติปัญญาขั้นพื้นฐาน ไว้ก่อนว่า

เพราะ อวิชชา เป็นปัจจัยให้เกิดกิเลส ตัณหา อุปาทาน และกรรม อันเป็นปัจจัยให้เกิดภพ ชาติ ชรา มรณะและทุกข์ ดังนี้ นี้เป็นพระอริยสัจจธรรมที่ ๒ คือ “สมุทัยอริยสัจ” และพร้อมกันนี้ก็ได้ทรงเห็นแจ้งรู้แจ้ง ในสภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับ คือมรรค ผล นิพพาน อันเป็นพระอริยสัจจธรรมที่ ๓ คือ “นิโรธอริยสัจ” และทั้งได้ทรงเห็นแจ้ง รู้แจ้ง ในข้อปฏิบัติอันเป็นทางสายกลาง ให้ถึงความพ้นทุกข์และเป็นบรมสุขอย่างถาวรได้แท้จริง คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ อันเป็นพระอริยสัจจธรรมที่ ๔ คือ “มรรคอริยสัจ” ได้บรรลุ วิชชาที่ ๓ คือ อาสวักขยญาณ ญาณหยั่งรู้วิธีทำอาสวะ กิเลสเครื่องหมักดองอยู่ในจิตสันดานให้สิ้นเชื้อ ไม่เหลือเศษ เป็นพระอรหันตขีณาสพ คือ พระผู้มีอาสวกิเลสหมดสิ้นแล้ว เป็นผู้ไกลจากกิเลสและบาปธรรมทั้งปวง และได้บรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงรู้แจ้งโลกหมดทั่วทั้งจักรวาล ในยามรุ่งอรุณแห่งวันเพ็ญเดือนวิสาขะ เมื่อ ๒๕๘๕ ปีมาแล้วนั้นนั่นเอง

เมื่อพิจารณาการบำเพ็ญสมณธรรมของพระมหาโพธิสัตว์เจ้าของเรา ตั้งแต่ยามต้นถึงยามปลายแห่งราตรี จนถึงได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน และบรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงรู้แจ้งโลก เมื่อคืนวันเพ็ญเดือนวิสาขะนั้นแล้ว ก็จะเห็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ให้เห็นแจ้งรู้แจ้งพระอริยสัจจธรรมอย่างมีระบบ ที่จะให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ตามธรรมชาติที่เป็นจริง ที่เชื่อถือได้ และที่สมบูรณ์ที่สุด แล้ววิเคราะห์ข้อมูลนั้นอย่างตรงประเด็น จนได้ผลสรุปเป็นทฤษฎี อันเป็นกฎเกณฑ์ของธรรมชาติที่แท้จริง ในลักษณะของ Inductive Method ว่าสัตว์โลกเป็นไปตามกรรม ใครทำกรรมชั่วเอง ย่อมได้รับผลชั่วเอง ใครทำกรรมดี ย่อมได้รับผลดีเอง ไม่มีใครหรือผู้ทรงอำนาจเบื้องบนใด ที่จะช่วยใครผู้กระทำกรรมชั่วแล้ว ให้พ้นทุกข์และให้ไปสู่สุคติ เสวยสุขอันถาวรแท้จริงได้เลย

และได้สรุปข้อมูลอันเป็นกฎเกณฑ์ตามธรรมชาติที่เป็นจริงแท้ อย่างประเสริฐ โดยวิธี Inductive Method นี้ รวมเป็นพระอริยสัจจธรรม ๔ ประการ ที่ได้ตรัสรู้ด้วยพระปัญญาอันยิ่ง จากการที่ได้ทรงบำเพ็ญสมณธรรม จนทรงเห็นแจ้ง รู้แจ้งเอง คือ ทุกข์อริยสัจ ๑ สมุทัยอริยสัจ ๑ นิโรธอริยสัจ ๑ และมรรค

อริยสัจ ๑ ได้อย่างแท้จริง ใครผู้ใดประพฤติปฏิบัติตรงตามพระสัทธรรม คือพระอริยมรรคมีองค์ ๘ นี้แล้ว ย่อมสามารถพิสูจน์โดยวิธี Deductive Mothod ให้เห็นผลประจักษ์ชัดจริงได้ด้วยตนเอง และได้รับผลเป็นความเจริญและสันติสุข ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้จริงเอง เป็นสนฺทิฏฺฐิโก คือ เป็นข้อปฏิบัติที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติตามด้วยดีแล้ว พึงเห็นผลดีได้ด้วยตนเองจริงๆ กล่าวคือ เป็นคำสอนที่สามารถพิสูจน์ให้เห็นผลดีได้ด้วยตนเอง มิใช่เป็นคำสอนให้หลงเชื่องมงาย โดยที่ทั้งผู้สอนและผู้ฟังต่างก็ไม่ได้เห็นแจ้งรู้แจ้งด้วยตนจริงๆ แม้แต่เรื่องนรกสวรรค์ ก็เป็นความจริงที่สามารถพิสูจน์ได้โดยทางปฏิบัติ แต่ที่มีผู้กล่าวหรือเข้าใจเรื่องนรกสวรรค์ว่า เป็นเรื่องไม่มีจริง เป็นเรื่องที่พิสูจน์ให้เห็นผลจริงไม่ได้นั้น ก็เพราะเขามิได้พิสูจน์โดยทางปฏิบัติพระสัทธรรม ได้แก่ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และ อธิปัญญาสิกขา คือการศึกษาอบรมศีลอันยิ่ง อบรมจิตให้ถึงสมาธิอันยิ่ง และปัญญาอันยิ่งเอง ก็จึงไม่สามารถจะรู้แจ้งเห็นจริงได้ด้วยตนเอง จึงได้แต่คิดและพูดจากการอนุมานด้วยสติปัญญาเพียงเท่านั้นของตน จะถือเอาเป็นครูเป็นแบบอย่างเหมือนอย่างพระผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ผู้ปฏิบัติตรงตามพระสัทธรรมของพระพุทธเจ้า จนเห็นแจ้ง รู้จริง เป็นปัจจักขสิทธิญาณเอง ที่จริงแท้ ยังไม่ได้

พระพุทธศาสนามีความสำคัญยิ่ง อีกประการหนึ่ง ก็คือว่า พระอริยสัจจธรรม เป็นหลักธรรมที่ประเสริฐ กล่าวคือ เป็นข้อปฏิบัติที่สามารถปฏิบัติได้ตามศักยภาพแห่งบุญบารมี ที่ตนได้เคยสั่งสมอบรมมา ใครผู้ใดปฏิบัติตรงตามพระสัทธรรมของพระพุทธเจ้าด้วยดีแล้ว ย่อมได้รับผลดีตามระดับภูมิธรรมภูมิปัญญาและบารมีของแต่ละท่าน โดยไม่จำกัดกาลเวลา เป็นอกาลิโก พระสัทธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านี้ จึงเป็นโอปนยิโก คือเป็นธรรมที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัวด้วย กล่าวคือ เป็นธรรมปฏิบัติที่ควรศึกษาและปฏิบัติให้ได้ผลดีด้วยตนเอง และเป็น เอหิปสฺสิโก คือควรกล่าวกะผู้อื่นว่า ท่านจงมาดูเถิด กล่าวคือ เป็นธรรมที่พึงแนะนำให้ผู้อื่นมาศึกษาและปฏิบัติให้ได้ผลพิสูจน์ที่ดีจริง และที่จะได้รับผลเป็นความเจริญและสันติสุขให้ถึงความสิ้นทุกข์อย่างถาวรแท้จริงได้เอง

พระสัทธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว เป็นสัจจธรรมจริงแท้และประเสริฐ อย่างนี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งแก่สัตว์โลกผู้ประสงค์จะพ้นทุกข์ ได้ถึงความเจริญและสันติสุขอย่างถาวรแท้จริง ด้วยปัญญาอันยิ่งเอง ไม่ต้องพึ่งผู้อื่น เพราะไม่มีใครผู้ใดที่จะช่วยให้ถึงความพ้นทุกข์และถึงความสันติสุข อันถาวรที่แท้จริงได้ นอกจากตนจะเป็นที่พึ่งของตน โดยอาศัยตนโลกียะที่ยังมีชีวิตอยู่นี่ ศึกษาและปฏิบัติธรรมให้ถึงตนโลกุตตระ จึงจะได้ที่พึ่งประเสริฐ เป็น “ธมฺมทีปา ธมฺมสรณา คือ มีธรรมเป็นเกาะ เป็นที่พึ่ง” เป็น “อตฺตทีปา อตฺตสรณา คือ มีตนโลกุตตระเป็นเกาะ เป็นที่พึ่ง” ได้จริง

เพราะเหตุนี้แหละที่ผู้มีปัญญา จึงมีศรัทธาปสาทะมั่นคงในพระรัตนตรัย มั่นคงในพระพุทธศาสนา และได้ช่วยกันพิทักษ์รักษาพระพุทธศาสนาด้วยชีวิต มาตั้งแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบันนี้ พระพุทธศาสนาจึงเป็นพระศาสนาประจำชาติไทย โดยแท้ ด้วยประการฉะนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้พระราชทานพระบรมราโชวาท ปรากฏในเทศนาเสือป่า, องค์การค้าคุรุสภา, พ.ศ.๒๕๒๖ มีพระราชดำรัสบางตอน ที่หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันอาทิตย์ ที่ ๑ มิถุนายน ศกนี้ ได้อัญเชิญมาลงไว้ในหน้า ๒๑ ว่า

"พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา เราจำเป็นต้องถือด้วยความกตัญญูต่อบิดามารดา และต้นโคตรวงศ์ของเรา...

เมื่อรู้สึกแน่นอนแล้วว่า ศาสนาในสมัยนี้เป็นของที่แยกจากชาติไม่ได้... ถ้าข้าพเจ้าจะขอแก่ท่านทั้งหลายว่า พุทธศาสนาเป็นของไทย เรามาช่วยกันนับถือพระพุทธศาสนาเถิด...ผู้ที่แปลงศาสนา คนเขาดูถูกยิ่งเสียกว่าผู้ที่แปลงชาติ...เพราะเหตุฉะนั้นเป็นความจำเป็นที่เราทั้งหลายผู้เป็นไทยจะต้องมั่นอยู่ใน ศาสนา พระพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา...

เหตุฉะนี้ เป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องตั้งใจ ที่จะรักษาความมั่นคงของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย อย่าให้มีอันตรายมาถึงได้...ผู้ที่คนอื่นเขาส่งเข้ามาปลอมแปลงเพื่อทำลายพระพุทธศาสนา เราทั้งหลายต้องคอยระวังรู้เท่าไว้จึงจะควร...ต้องรักษาพระศาสนาอันนี้ให้คงอยู่ในเมืองไทยอีกต่อไป ต้องรักษาไว้เพื่อเป็นมรดกแก่ลูกหลานของเราทั้งหลาย ให้เขารักษากันต่อไปยั่งยืนเป็นเกียรติยศแก่ชาติของเราชั่วกัลปาวสาน

เราเคราะห์ดีที่สุดที่นานมาแล้ว เราได้ตกไปอยู่ในพระพุทธศาสนา จึงได้เป็นมนุษย์ขั้นสูงที่สุดที่มนุษย์จะเป็นได้ในทางธรรม เหตุฉะนี้ขอท่านทั้งหลายที่นั่งฟังอยู่ ผู้ที่ตะเกียกตะกายอยากเป็นฝรั่ง อย่าทำเหมือนฝรั่งในทางธรรมเลย ถ้าจะเอาอย่างฝรั่ง จงเอาอย่างในทางที่ฝรั่งเขาทำดี คือในทางวิชาการบางอย่างซึ่งเขาทำดี เราควรเอาอย่าง แต่การรักษาศีลรักษาธรรม เรามีตัวอย่างดีกว่าฝรั่งเป็นอันมาก ถือพระพุทธเจ้าเป็นตัวอย่างของเราแล้ว เรามีตัวอย่างหาที่เปรียบเสมอเหมือนมิได้

ข้าพเจ้ารู้สึกว่าได้ทำหน้าที่สมควรแก่ผู้อุปถัมภ์พระพุทธศาสนา เราตั้งใจจะรักษาศาสนาของเราด้วยชีวิต ข้าพเจ้าและท่านตั้งใจอยู่ในข้อนี้ และ ถ้าท่านตั้งใจจะช่วยข้าพเจ้าในกิจอันใหญ่นี้แล้ว ก็จะเป็นที่พอใจข้าพเจ้าเป็นอันมาก

เมืองเราก็จะเป็นเมืองเดียวแล้วในโลก ที่ได้มีบุคคลนับถือพระพุทธศาสนามาก และเป็นเหล่าเดียวกัน เพราะฉะนั้นเป็นหน้าที่ของเราทั้งหลาย ที่จะช่วยกันบำรุงรักษาพระพุทธศาสนาอย่าให้เสื่อมสูญไป...เราจะต้องรักษาความเป็นไทยของ

เราให้ยั่งยืน เราจะต้องรักษาพระพุทธศาสนาให้ถาวรวัฒนาการ อย่างที่เป็นมาแล้วหลายชั่วโคตรของเราทั้งหลาย”

ดังนี้ เราจึงหวังว่าสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จักได้ระบุพระพุทธศาสนา ตามที่เป็นจริง และตามพระราชปณิธานของพระมหากษัตราธิราชเจ้าของไทย พร้อมด้วยบรรพบุรุษของไทยที่ได้รักษาไว้แม้ด้วยชีวิตมาแล้ว ว่า “เป็นศาสนาประจำชาติไทย” ด้วย ก็จะยังประโยชน์และความสันติสุขแก่สาธุชน ทุกชาติ ทุกศาสนา ในประเทศไทย ผู้ปรารถนาความเจริญและสันติสุขอันถาวร มั่นคง ที่แท้จริงได้ เพราะพระพุทธศาสนาไม่เคยมีคำสอนหรือนโยบาย ที่จะรุกรานหรือเบียดเบียนใคร มีแต่ยังความร่มเย็นเป็นสุข ด้วยความสงบแก่ทุกชาติ ทุกศาสนา ถ้าชาวโลกเพียงแต่พากันรักษาศีล ๕ ให้บริสุทธิ์ด้วยกันเท่านั้นโลกก็สันติสุขแล้ว แต่ที่โลกขาดสันติสุขอยู่ในทุกวันนี้ ก็เพราะชาวโลกต่างประพฤติผิดศีล ผิดธรรม มีแต่ความเห็นแก่ตัว เห็นแก่พวกพ้องหมู่เหล่าจัด ด้วยอำนาจกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน อย่างหนาแน่น จึงหลงงมงายไม่รู้บาป บุญ คุณ โทษ ตามที่เป็นจริง และจึงเบียดเบียนรบราฆ่าฟันกัน บางพวกได้เคยทำสงครามกันยืดเยื้อมากว่าร้อยปี ก็ยังมี แม้พระพุทธศาสนาในประเทศที่เคยมีชื่อว่าชมพูทวีปนั้นเองแหละ ก็ยังไม่วายถูกรุกรานทำลายล้าง เพราะหมู่คนกิเลสหนาปัญญาทรามและเพราะผู้ไม่รู้คุณของพระพุทธศาสนา มาแล้ว หากท่านได้ดูประวัติศาสตร์โลก ก็จะรู้ได้ จะได้ตาสว่างกันเสียที และจะได้ช่วยกันป้องกัน มิให้เหตุการณ์เช่นที่เคยเกิดขึ้นแล้วในประวัติศาสตร์ มาเกิดซ้ำขึ้นอีกในประเทศไทยของเรา ให้เมืองไทยเป็นเมืองพุทธ ได้แผ่ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ทุกคนในชาติตลอดไป

วันนี้อาตมภาพขอยุติปาฐกถาธรรม แต่เพียงเท่านี้ก่อน ขอความสุขสวัสดี จงมีแด่ท่านผู้ฟังทุกท่าน

เจริญพร